

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

MORNAŠKA BANKIRJA POZVANA PRED SENATNI OLJNI ODESEK.

Bankiralni odesk zahteva, naj Wall Street razkrije imena tistih, ki so zapleteni v oljni škandal.

MORNARIČNI TAJNIK DENBY IZKUSA OPRTI IN SE NALJE OSTATI V KABINETU.

Washington, D. C. — Boj za privajenje mornaričnega tajnika Denbyja bo obnovljen danes, če se senat zopet snide po trievnem prestanku.

Čprav so razne tajne sile prišlo med tem časom na nekake senatorje, naj izpreme svoje stališče napram Robinsonovi resoluciji, ki naroča predsedniku, naj odpokliče mornaričnega tajnika Denbyja, je tozadnji položaj vseeno še popolnoma tak, kakor je bil pred nekolicimi dnevi, vse kaže, da bo omenjena resolucija sprejeta.

Demokratski senatorji bodo, kakor to zatrjujejo njihni vodilji, glasovali kakor en moč za resolucijo. Kolikor je doslej znano, sta tudi kmečko-delavska stranka Shipstead in Magnus Johnson zanj. Republikanski progresivci so nekoliko razdvojeni glede tega, ali vseeno prevladuje mnenje, da jih bo zadostno delilo na demokratski strani za prejetje Robinsonove resolucije.

Laddu, Frazierju, Hiramu Johnsonu, Norbecku in Brookhartu je čeno, da so za resolucijo, dočim senatorji Norris, Borah in Powell nasprotujejo.

Mornarični tajnik Denby je ravkar izdal svojo izjavo, v kateri se izkusa oprati pred svetom, da je bilo njegovo popospanje v zadevi izročitve oljnih rezerv notranjemu tajniku popospanje.

(Dalje na 3. strani.)

Ameriška legija in policija na delu.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Zadnji pogon Ameriške legije v policije na spominski shod Delavske stranke v Wilkes-Barru, Pa., služi za signal drugim samostojno nastavljenim varhom obdobje socialnega nereda. Delavska stranka je sborovala v spomin Leninove smrti. Podobno shod v Newarku, N. J., in v Pittsburghu, Pa., se je končal z zmago vresposstavni eksponentov naše postave.

Ker ni maral komisar javne obrbe v Newarku, Brennan, do politične Delavske stranke shoda v Delavskem liceju, se je zborovala vrlo izven liceja. Ko je prišel newyorski strankin delegat Ludwig Lore govoriti, ga je predehala policija. Potem pa je nadaljeval s svojim govorom dokaj minut. Tedaj pa so policaji stopili na govorniški oder ter odvedli govornika na nestrpni policijski shod. Nasklednji govornik Trachtenberg se ni prav izpregovoril par besed, pa ga je že doletela usoda njegovega predgovornika. Dva lojalna govornika sta šla za njima v ječo. Vsi prijeti morje so oblozili nespodobnega zadržanja. Policija ni marala imeti takoj odne obravnave, in morje so bili zpuščeni pod jamščino. Njihova zadeva pride danes v Newarku na vrsto. Unija za civilne svobode jim je priskočila na pomoč ter preskrbela pravnega zastopnika. Sporno vprašanje v tej zadevi bo pravica do svobodnega govora. Ta pravica gre po ustavi kakemu rednemu državljanu.

Bivši zogar William McCullough je prilomastil s četo Ameriške legije v licejsko gledališče v Pittsburghu, kjer se je vršil shod v spomin. Na vzpostredu je bil govornik Jay Lovestone. McCullough je vstal ter zahteval, da morajo vsi navzoči peti z njim himno "America". Delavski zborovalci so poizkušali izvajati svoj program. Kakih 200 legionarjev s kakih dvanajst detektivov je bilo peti, in shod je bil razbit. Kateri poročajo, je policija pokazala Ameriški legiji v razbijanju tega shoda.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Oljni škandal: preiskovalni senatni odesk je pozval dva čikaška bankirja na zaslišanje. Demonstracije pred nemškim poslanštvom v Washingtonu radi odsotnosti žalnega znaka za Wilsonom.

Inozemstvo.

Lloyd George je izjavil, da sta pokojni Wilson in Clemenceau sklenila tajni pakt radi Porenja. Clemenceau je odgovoril, da plača odškodnino Nemčije, če Lloyd George to dokaže.

MacDonald ima pripravljen program za zbornico. Obregonove čete okupirale Vera Cruz. Huerta pobežnil v Tuxpam.

ČAS ZA TRETJO STRANKO ZDAJ GODEN.

Washington, D. C. — "Sedaj je čas za ustvaritev in ustanovitve tretje politične stranke najgodnejši," je rekel kongresnik Viktor L. Berger, ko se je s časnikarskim poročevalcem razgovarjal o učinkovanju McAdoo-Dohenyjevih razkritij na neposredno po došnost radikalnih delavcev in kmetov širom Združenih držav. Po njegovem mnenju bi naj bil La Follette predsedniški kandidat tega gibanja.

Kakor se je izjavil Berger, bi se dalo izvesti reorganizacijo v vrstah radikalnih in liberalnih sil le na podlagi platforme, ki bi vključevala ljudsko lastništvo in razvijanje vseh naravnih zakladov pa ljudsko last vseh javnih naprav. Bankrotni kmetje in mezniki delavci bi se nikoli ne mogli okleniti nove stranke, ki bi ne predlagala več kakor začasno prekinjenje nepostavne faze v ropanju našega naroda. Kajti treba je tudi napasti tisto ropanje, ki se skriva za plaščem naših postav.

"Razgaljena je hujša korupcija kakor v katerikoli drugi civilizirani državi razen v carski Rusiji v preteklih sto letih," je rekel Berger. "Naj izvoli ljudstvo sedaj tega ali onega moža na volilni listi te ali one stare stranke, madež mornaričnega olja ostane še vseeno. Doheny in Sinclair sta prispevala v zadnjih kampanjah obema strankama, in če je kateri mož med člani bivšega Wilsonovega kabineta, ki ni dobil svojega deleža od Dohenyjevoga denarja, bi se naj zglasil takoj ter ga zahteval sedaj."

"Če imenujejo demokratje McAdooja, potem bodo izgubili Alabamo prvič v 60 letih, in prav dvomljivo je, če jim bosta ostale verni državi Mississippi in Georgia. Na jugu ostane odveč populistskega gibanja, ki je poslalo Mariona Butlerja v senat iz Severne Caroline in ki je dobilo 70,000 glasov v Georgiji. Jug je lahko jako neveden, ali niti eden izmed desetih volilcev na jugu ni bil videl rad v Bell hiši človeka, ki mu je plačevala oljna gospoda več let po \$50,000 na leto. Celovolilci morejo sedaj razumeti, zakaj sta bile naša armada in mornarica z vso naglico poslani l. 1914. v Vera Cruz. Da je ščitila Ameriške oljne interese v Mehiki. Oljni denar je živketal tiste dni tako gotovo kakor za časa Hardinga in Fallsa.

"Če je le količaja poguma sparsjenega z radikalnim državištvom v Robertu Marionu La Follettu, potem naj stopi ta na plan ter izda oklice za organizacijo nove stranke, kakršno sem opisal odgoraj. Priklopili bi se ji razni radikalni elementi, ki jih je v obilici po naši deželi. Izvoljen bil lahko za predsednika, čeprav bi kandidiral v nekaterih državah na socialistični listi, s a volilni listi kmečko-delavske stranke pa v drugih. Pa izvoljen gor, izvoljen dol, igral bi isto vlogo za novo gibanje, kakršno je l. 1856. Fremont za republikansko stranko."

Kongresnik Nelson, ki je načelnik progresivne skupine v poslanstvu tega shoda.

(Dalje na 3. strani.)

ŠOFERJI IN ŠTUDENTJE PRED NEMŠKIM POSLANŠTVOM.

Ameriška zastava je bila v sredo dopoldne dvakrat razvita na pol droga pred nemškim poslanštvom.

NEMŠKI POSLANIK UTEGNE RADI TE ZADEVE IZGUBITI SVOJO SLUŽBO.

Washington, D. C. — Dvakrat je bila v sredo dopoldne razvita ameriška zastava na pol droga pred nemškim poslanštvom, ki ni hotelo razobesiti svoje lastne v spomin pokojnega Woodrowa Wilsona.

Prvo ceremonijo je vprisrčila skupina iz kakih dvesto šoferjev. Ti so prispeli na lice mesta na svojih avtomobilih kmalu po treh dopoldne pred poslanštvom. S sabo so imeli veliko ameriško zastavo, drog in pa lopato. Tamkaj so naglo izkopali jamo, zabili vanjo drog ter nanj pritrdili ameriško zastavo. Po tem poslu so oddali salvo strelov iz svojih samokresov.

Ko je tja dospela policija, so bili vozniki zbrani okoli zastave. Poslaniški uradniki in drugi prebivalci navzdol Massachusetts ave, so pri oknih gledali ta prizor.

Ko je prišlo še več rezerv po ulici, je pričel kolovodja peti pesem "The Star Spangled Banner", in vsi ostali so se mu pridružili. Po petju so šoferji salutarili zastavi na pol droga, obrnili hrbte policajem ter mirno in naglo odšli izpred nemškega poslanštva. Po kratkem razgovoru s poslaniškimi uradniki so izgignili tudi policaji s pozorišča vsevi s sabo drog, zastavo in lopato.

Ta zgled je podžgal v bližini stanujoče študente tako, da so se lotili prav takšnega dela eno ali dve uri pozneje na istem mestu. Visokošolec Pavel Maloney je splezal na pročelni balkon nemškega poslanštva ter tamkaj pritrdil ameriško zastavo.

Tamkaj je ostala do zore. Stražili so jo dijaki in drugi, ki so se vdeležili poprejane ceremonije, ko so izvedeli o dijaškem početju ter so vrnili. Ostali so na straži, dokler niso prišli policaji, ki so nemudoma odstranili zastavo.

Kakor so pojasnili kolovodje, niso niti šoferji, niti dijaki mislili ničesar žalega storiti poslanštvu ali zastopnikom nemške vlade.

"Hoteli smo jim pokazati le to, da zasluži tudi zaseben državljan nekaj vpoštevanja," so dejali.

O poldvanajstih je bila, kakor so izjavili poslaniški uradniki, nemška zastava razobešana na pol droga in ostala tako celo dopoldne.

Berlin, Nemčija. — Ker ni dal nemški poslanik Wiedfeldt razobesiti nemške zastave raz nemškega poslanštva v Washingtonu na pol droga po smrti bivšega predsednika Woodrowa Wilsona, se prav lahko zgodi, da ga nemška vlada odpokliče.

Vnanji minister Stresemann je naročil drju. Wiedfeldtu, naj ne izreče službeno nikakršnega sožalja, niti ne pošlje žalnega venca, ker je bil Wilson zasebnik. Ali nikakor pa mu ni prepovedal deti nemške zastave za pol droga. V političnih krogih smatrajo drju. Wiedfeldta za manj krivega kakor pa Stresemanna, ker je bil ta najbrž v svojem naročilu tako nejasen, da ni mogel Wiedfeldt vedeti, kaj hoče.

PODADMIRAL SELFRIDGE UMRL.

Washington, D. C. — Upokojeni podadmiral Selfridge je umrl tukaj na svojem domu vsled srčne napake. V sredo bi bil obhajal osemindesetletno obletnico svojega rojstva. Admiral Selfridge in njegov oče, ki je nosil isto ime in dosegel isto vojaško dostojanstvo, sta doživelila 106 let v ameriški mornarici. Starejši se je vpisal l. 1818. Milajši je zaslovel v civilni vojni.

ZAKAJ JE BIL CARRILLO UMORJEN.

Mexico City. — (Fed. Press.) — Mehški dnevnik "El Diario" piše: "Socialistična vlada v Yucatanu je razdelila med kmete 500,000 hektarov zemlje, odpravila je peonažo (tlako), znižala najemnino na 6% aktualne vrednosti zemljišča, dala je Indijancem splošno volilno pravico, pomnožila je šole in dala otrokom peonov priliko za najbršo izobrazbo, nacionalizirala je bogate nasade henekvina, ločila je šole od cerkve in vzaklonila razporoko, kadarkoli je želi ena ali druga stranka brez javnega opravljanja in provanja. Radi tega je bil Felipe Carrillo ubit!"

DE LA HUERTOV FIASKO.

Vsi "provisorični ministri" in "poslanci" de la Huertove "vlade" so pobežnili. Vera Cruz je zopet v rokah Obregonovih civilnih uradnikov.

DE LA HUERTOV FIASKO.

Washington, D. C., 7. febr. — Mehško poslanštvo je prejelo vest, da so Obregonove čete danes okupirale Vera Cruz. — Adolfo de la Huerta, vodja vstaje, je s svojimi pristaši vred pobežnil v Tuxpam.

Mexico City, 7. febr. — Vojni department poroča o podrobnostih izpraznitve Vera Cruza po vstajah, katerega znači konec De la Huertove revolte.

Adolfo de la Huerta, vodja vstaje, je pobežnil na oljnem parniku "San Lotzeno", katerega je spremljala topničarka "Zaragoza". Z njim vred so odnesli pete vse "zasedni ministri" v njegovem kabinetu", dvajset poslancev mehške zvezne zbornice, ki so se pridružili vstaji, ter večje število drugih vodilnih fašistov, ki ne prišakujejo milosti od zvezne vlade.

Nekaj ur pozneje — 4. februarja zjutraj — so vstajni vojaški poveljniki zapustili Vera Cruz v vlakom. Kolikor je znano, je vlak odšel v Tierra Blanco. Zvezni poveljnik v Santa Lucretiji je bil takoj obveščen o stvari z navdilo, da naj z oddelkom konjenice zavrži progo in zajame vlak z begunji.

Vera Cruz je torej popolnoma izpraznjen in prejšnje zvezne oblasti so prevzele upravo mesta v svoje roke. Zvezne čete, ki se urno pomikajo za bežečimi vstaji iz Cordobe, pridejo v Vera Cruz najbrž še danes.

"Amerika podjarmi Evropo".

Tako pravi nemški industrijski magnat Thyssen.

Paris, 7. febr. — "Journal des Debats" je objavil razgovor s Fr. Thyssenom, nemškim industrijskim magnatom, ki je rekel med drugim sledeče:

"Evropa se prepira radi reparacij in slabi, Ameriki pa raste moč. Francija je vojaško najmočnejša v Evropi, toda njen denar je slab; na drugi strani je Amerika vojaško slaba, ali močna ekonomsko. To dokazuje, da danes ne odločuje več vojaška moč, pač pa ekonomska. Ford ima več denarja, kot ga znaša cela vsota reparacij. Ako Evropa kmalu ne spozna tega, pade prejalislej v auznost Amerike."

TAFT OBOLEL.

Washington, D. C. — Načelnik zveznega najvišjega sodišča Taft je po naročilu svojega zdravniška prekljel vse sestanke za nedoločen čas, ker mu je treba vsled nenadne obolelosti popolnega počitka.

Kadri svoje boleznii se Taft ni udeležil Wilsonovega pogreba, pri katerem bi moral biti častni pogrebec.

Tajni pakt med Wilsonom in Clemenceaum odkrit.

Francoška vlada bi rada objavila dokument z mirovne konference, ako privoli Anglija, kq je pa bil Lloyd George informiran o tem dokumentu, je izjavil, da je zdaj prvič izvedel o tej stvari. Njegovo mnenje je, da sta morala Clemenceau in Wilson skovati stvar, ko njega ni bilo v Parizu. Clemenceau odločno taji. Zakaj ni Francija objavila te stvari prej, dokler je bil Wilson še živ?

Paris, 7. febr. — Georges Clemenceau je danes izjavil, da on plača vso vojno odškodnino Nemčije, ako mu Lloyd George dokaže, da je bil res sklenjen tajni pakt med njim (Clemenceaum) in pokojnim Wilsonom za časa mirovne konference v Parizu.

London, 7. febr. — Londonski listi so povzročili senzacijo z objavo intervjuja, v katerem pravi Lloyd George, da je bil v aprilu 1919 sklenjen pakt med pokojnim Wilsonom in Clemenceaum, takratnim ministrskim predsednikom Francije, glede okupacije Porenja in on (Lloyd George) ni do danes nič vedel o tem paktu.

Kot se poroča, je Lloyd George v tem intervjuju dejal sledeče: "Mene so zmikom napadali kot zlotvora v mirovni igri. Zdaj pa sem prejel iz zunanjeja urada dokumente, ki pokazujejo, da je bilo med Wilsonom in Clemenceaum sklenjeno nekaj, kar meni do danes ni bilo znano. Francija bi danes rada objavila Wilson-Clemenceaujev sporazum in hoče, da tudi jaz pristanem nanj; kakor da sem bil zraven. Malo pozno je že, ikakoli moje privoljenje. Do danes še nisem videl teh dokumentov."

Lloyd George je to izjavil zadnje nedelje. Angleški zunanji urad je bil informiran, da francoska vlada namerava izdati "Rumenska knjiga", katere bo vsebovala gotove dokumente, ki so v zvezi z izdelovanjem versalske mirovne pogodbe od 428. do 431. člena. Ker je bilo na mirovni konferenci zaključeno, da se uradni zapiski konference ne objavijo, želi francoska vlada, da Anglija privoli v objavo dotičnih dokumentov. — Dne 22. januarja je angleška vlada sklenila informirati Lloyda Georgea o tej stvari, predno odgovori francoski vladi. Lloyd George najbolj pozna to reč, ker je z Wilsonom in Clemenceaum delal versalsko pogodbo. Lloyd George je bil obveščen s pismom, kateremu so bili pridojeni tudi odtisi dotičnih dokumentov, katere bi Francija rada objavila. Lloyd George pa se ni odgovoril, niti ni vrnil odtisov; prvo potrdilo, da je Lloyd George prejel pismo, je bil njegov intervju, ki pa ni bil na mestu."

Lloyd Georgev intervju je bil priobčen v "The Evening Standard". List dostavlja, da razkritje dokumenta, katerega bi francoska vlada rada zdaj objavila, bi ne moglo priti, dokler je bil Wilson še živ.

Paris, 7. febr. — Andre Tardieu, ki je imel večeraj dolgo konferenco s Clemenceaum, je danes sporočil časopisom, da se Lloyd George laže. Tajnega pakta med Wilsonom in Clemenceaum je glode okupacije Porenja ni bilo. Dokument, katerega je Lloyd George zdaj dobil v roke, je bil sprejet 20. aprila 1919 ob šestih zvečer po Wilsonu in Clemenceaum in izročen Lloydgu Georghu 22. aprila, ko se je vrnil iz Londona, nakar je stvar tudi on odobril.

Lloyd Georgeva izjava je naredila veliko senzacijo v Parizu, posebno pa v zbornici, kjer vstaja vedno močnejša opozicija proti vladi.

SAMOMOR BREZPOSELNEGA DELAVCA.

East St. Louis, Ill. — (Feder. Press.) — Ray Kimble, 24 let star, oženjen, dolgo časa brez dela in obupan po brezuspem iskanju zaslužka je 4. t. m. povlil strup. Bil je mrtev, predno je prišel zdravnik.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto nestalno. Lahki severni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 25, najnižja 20. Sočno izide ob 6:55, zaide ob 6:12.

NEKAJ ZELO VAŽNEGA ZA AMERIŠKE PRISILJENCE.

Mojke in očetje, ki bivaajo tukaj, morejo sedaj iti po svoje žene in mladoletne otroke ter jih privedi v Združene države neglede na kvoto, če drugače odgovorjajo vsem prisilniškim predpisom.

New York, N. Y. — Zvezno krožno prizivno sodišče za drugo okrožje (New York) je podalo odločbo, ki je velikkanske važnosti za vse Evropee. Vsi tujerodci, ki prebivajo v tej deželi in nimajo svojih družin pri sebi, gre do lahko po svoje žene in otroke, stare pod 18. letom. V to deželo jih lahko privedo s sabo neglede na kvoto. Žene in otroci morajo biti seve zdravi fizično in umsko.

Če ne zavrže najvišje sodišče ta odločbe prizivnega sodišča, ostane v veljavi najmanj do meseca julija.

Zadeva, ki je napotila prizivno sodišče k tej odločbi, po kateri smejo žene in otroci vseh tukaj bivaajočih mož in očetov v to deželo neglede na kvoto, je sedaj pred najvišjim sodiščem, in nikakor se ne da reči, kdaj bo izrečena zadnja beseda v tej zadevi. Najbrž ne pride odločba najvišjega sodišča do konca meseca maja v javnost. Če bo najvišje sodišče pritegnilo prizivnemu, potem ostane odločba v veljavi, dokler ne zamre prisilniška odatna postava.

Stanovanjsko vprašanje v Angliji.

MacDonald bo imel isgotovljen načrt, ko se snide parlament prihodnji teden.

London, 7. febr. — Včeraj se je vršila konferenca o stanovanjskem vprašanju, katero je sklical Tom Shaw, minister dela. Povabljeni so bili zastopniki strokovnih unij stavbinskih delavcev in zastopniki organizacij stavbinskih delodajalcev. Na dnevnem redu je bil načrt gradnje 200,000 stanovanjskih hiš letno na državne stroške.

Vlado so zastopali Tom Shaw, Margaretta Bonfield, parlamentarna tajnica delavske vlade, John Wheatley, minister zdravstva in D. Adamson, minister škotske. Sklenjeno je bilo, da zastopniki delavskih unij in delodajalcev izdelajo praktičen načrt, temelječ na predlogu vlade, da se navadni delavec sprejemajo v stavbinske unije kot vajenel. MacDonald ups, da bo stanovanjski načrt vlade gotov prihodnji teden, ko se zopet snide parlament.

Rusija se udeleži Ligne seje.

Zeneva, Švices, 7. febr. — Unija sovjetskih republik je sprejela vabilo, da pošlje delegata na konferenco Lige narodov, na kateri se bo razpravljalo o vprašanju raztegnitve principov washingtonske mornariške pogodbe na države, ki niso podpisale te pogodbe. Konferenca se otvori v Rimu 14. februarja.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasa po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (taven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-39 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

THE ENLIGHTENMENT

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER of THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-24) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

NOV OKLEPNI AVTOMOBIL ZA LOV NA BANDITE.

Vest iz Philadelphije pripoveduje, da je novi policijski načelnik, general Butler, postavil v službo nov oklepen avtomobil za lov na bandite. Avtomobil je navaden avtomobil Fordovega sistema, ki je obdan s takim oklepom, da ga ne prebije krogla iz puške. Dva policaja v takem avtomobilu se lahko spoprimeeta s celim krdelom banditov, ker bodeta oborožena s samokresli, vojaškimi in lovskimi puškami. Glavno vlogo pri obrambi in napadu bodo igrali lovske puške, nabite s svinčnim zrnem, pripoveduje povest. To slednje priznanje pove, da avtomobili te vrste ne bodo služili le za lov na bandite, ampak s takimi avtomobili bo majhno število policajev lahko razgnalo veliko število neoboroženih in manifestujočih stavkarjev ali pa demonstiračnega ljudstva.

Banditje niso tako neumni, da se bodo izpostavili ognju iz lovske puške. Dozdaj še niso roparji pokazali, ako so mogli ugnati policijo, da so jo ugnali v odprtem boju, ampak so jo napadli iz zasede, v kateri so bili varni pred ognjem iz lovske puške, ali so se pa rešili z urnim begom.

Evropa ima tudi velika mesta in vendar so tam roparski napadi v primeri z roparskimi napadi v velikih ameriških mestih zelo redka prikazen, dasiravno nima policija oklepnih avtomobilov. Evropejski roparji in tolovaji niso nič manj drzni kot ameriški. To nas uči, da so vzroki nekje drugje, da so v Ameriki roparski napadi izredno številni, dasiravno je ameriška policija bolj oborožena kot evropejska.

Ti vzroki so sicer znani, a dozda se je prav malo izvršilo, da se odpravijo in tako zniža število roparskih napadov.

Oklepnimi avtomobili bodo ravno tako znižali število roparskih napadov, kot so jih bombe, ki povzročajo solze. Tudi tem bombam so zapeli slavo v časopisju, da pomenijo konec banditstvu, skušnje pa uče, da se banditstvo ravnotako dobro počuti, kakor se je preje, ko velikomestna policija še ni bila oborožena z njimi. In tako bo tudi z oklepnimi avtomobili. Malo več ljudskega denarja bo potrošenega za te avtomobile, banditje bodo pa ravno tako številno in predrzno nastopali kot dozda.

ALI IMA VODA KOMERCIJALNO VREDNOST?

Ako človek naliže kozarec navadne vode, nima ta voda skoraj nobene komercijalne vrednosti. Taka voda je kvečjem tam nekaj vredna, kjer ni dobre pitne vode. V krajih, ki imajo dobro pitno vodo, pa navadno kozarec vode nima vrednosti, ali pa je njegova vrednost tako majhna, da se skoraj ne more izraziti v številkah, ako se ne oceni velika množina vode.

Ampak voda ima veliko komercijalno vrednost, ako se ta voda nahaja v strugi reke ali potoka s takim padcem, da se moč vode da izpremeniti v električno silo.

To dejstvo so spoznali tudi privatni bizniški interesi in danes stezajo svoje grabežljive roke po vseh rekah, ob katerih se lahko zgrade električne centrale za uporabo vode kot gonilno silo.

Elektrotehnik izjavljajo, da smo šele na pragu električne dobe. Prave iznajdbe, ki vprežejo električno silo v delo pod nadzorstvom človeka, šele pridejo, akoravno so po izjavi strokovnjakov plačali Američani v letu 1923 več ko eno milijardo dolarjev za električno razsvetljavo. V deset letih se bo ta račun prav zanesljivo več ko podvojil.

V teku deset let bodo pa prišle druge iznajdbe, ki bodo omogočile, da bo električna sila še bolj vprežena pri delu na domu, na polju, v industriji in transportaciji, kot je danes.

Ze zdaj se lahko prepričamo, da se vsako leto porabi več električne sile.

Privatni bizniški interesi to dobro opazujejo in zavedajo se, da prihaja doba elektrike. To spoznanje povzroča, da si hočejo privatni bizniški interesi prilastiti predprave na izrabljenje vodne sile.

Vodne sile so povsod ljudska lastnina, kjer se ni privatnim bizniškim interesom posrečilo položiti nanje svojih rok. Ljudstvo mora paziti, da se z vodnimi silami ne bo tako zgodilo kot z gozdovi, rudami, premogom, naravnim oljem in plinom in drugimi sirovinami, ki so potrebne za izdelovanje raznih produktov. Ako ljudstvo popusti od svoje čuječnosti in se privatni bizniški interesi polaste

vodnih sil, tedaj jih bo ljudstvo težko nazaj dobilo, kajti znano je, da kar pograbijo privatni bizniški interesi, neradi izpuste. Zgodovina železnic podaja dober nauk. Za transkontinentalne železnice so dobili privatni bizniški interesi svet zastoj, poleg pa še tako veliko podporo v denarju, da so jim bile železnice podarjene. Tako pojde tudi z vodnimi silami, ako ljudstvo ne postane pametno in ne zakliče privatnim bizniškim interesom: "Roke proč od vodnih sil, ki so ljudska lastnina!"

JAVNA GOVORNICA.

Glasov članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Chisholm, Minn. — Nahajamo se v volilnem letu. Ali se zavedamo tega važnega dejstva? Volitve se bodo vršile prvi turek v novembru t. l. Pomislimo, kako bi bilo, če bi se združili farmarji in delavci, ki nas je ponekod 99 odstotkov. Vse bi lahko vladali, zdaj pa smo razkopani, vlada nas mala manjšina kapitalistov. Tista neznamna skupina mogoteev, ki nas vlada, nam dela zakone, kakoršnih mi ne maramo, a ubogati jih le moramo. Predpisujejo nam visoke davke, kakoršnih nismo zmogli in nam niso všeč, plačati pa jih moramo vendarle. Našo mladino učijo nauk, s katerim niso zadovoljni. Nam prepovedujejo, kaj smemo in kaj ne smemo piti itd. še v drugem naše osebnosti svobode se vrtikajo. Če bomo pustili, da bo šlo tako dalje, kot gre sedaj in se ne bomo zanimali za volitve ter volili socialističnih kandidatov, nam bodo začeli tudi zapovedovati, kaj smemo in kaj ne smemo jesti, kaditi, zvečiti itd. Morebiti nam prepovedo še sol, ki je neobhodno potrebna pri vsaki hrani, ki jo vžijemo.

Mogotei imajo pod kontrolo jeklaro industrijo, premogarska, oljna, bakerna, lesna in plinska podjetja. Kontrolirajo tudi razpeševanje poljskih pridelkov, katerim določajo cene, kakor določajo plače delavcem, neglede na to, če je pridelovalec prav ali ne. Vse denarne zavode imajo v svojih krempljih in vrh tega še vlado in vse ljudstvo. Pretežna večina nas je, a ničesar nimamo, mala skupina pa ima vse. Ameriška ustava pravi, da vlada večina. Treba je stvar razumeti in človek spozna, da vlada manjšina. Manjšina pa vlada zato, ker je večina razkrojljena, ker nima moči. Slednji so farmarji in delavci, ki si jim nezmožnim smejejo mogotei, katerim se posebno dobro zdi, da se farmarji in delavci črtijo med seboj in tako sovraštvo tudi pospešujejo. Oni se dobro zavedajo, dokler se bodo delavci in farmarji med seboj karali in si nasprotovali, jim bo lahko vladati. — Joseph Ule.

Clinton, Ind. — Naj se še malo oglasim iz naše naselbine, čeravno še nisem dolgo v "objubljeni" dečeli. Upam, da bom našel prostore in Prosveti in dopis ne bo šel v koš. Ker pa mi razmere tu še niso dobro znane, se hočem oglasiti le o stvareh, ki so mi znane.

Predvsem hočem nekoliko opisati iz starega kraja, kako se nam je godilo delavcem tam po končanem vojski.

Takoj, ko je bilo vojne konce, sem dobil službo bolniškega strežnika v državnem dobrodelnem zavodu za umobolne na Studenec pod Ljubljano. Nastopil sem službo, pa ker sem občutil, kako težavna je, sem kmalu tudi spoznal, da je plača za tako delo premajhna. Nagovarjati sem pričel tovariše, da bi se organizirali in zahtevali povišano plačo. Sporazumeli smo se in razun par podpornikov tudi vsi organizirali. Nastopil smo odločen boj in uspeli prvi kakor drugi.

Pa naši napreji postavljeni, med katerimi so bile seveda tudi častite sestre zavoda, ki so na vsak način usmiljenega sroa, so nam začeli pa drugače nagajati. Dajati so nam pričeli slabšo hrano, da večkrat res ni bilo kaj zavžiti. S par sodrugimi smo večkrat protestirali in tudi večkrat hrano vrnili, da tudi eden nas ni okusil hrane. Imeli smo pa vselej smole. Polovica nas je bila proti postopanju sester nad nami, druga polovica pa je bila kar zadovoljna, pa če bi jim dale sestre ne vem kako nevažno hrano. Vseeno sem se sporazumno z opozicijsko polovico šel pritožiti zdravstvenemu odseku v Ljubljani. Zahtevali smo dovoljenja, da smemo z zdravnikom, ki ni imel nikakih vezi z našim zavodom, konstatirati, če je hrana zdrava, vžitna in zadostna za človeško preživljanje. Dosegel sem toliko, da je šel zdravnik (dr.

Dolšak) naslednjega dne, ne da bi kdo drugi kaj slutil za tak obisk v kuhinjo, častitih sester. Prišel je, ko jih je ravno zasačil pri pripravi večerji. Navzoč sem bil z njim tudi jaz in eden naših tovarišev. Dr. Dolšak je zahteval, da se odkrijejo vsi kotli in lonei kakor pečenjaki. Vse to mu morali odpreti in razkazati, kar so imeli pripravljeno za nas ali za bolnike. Za bolnike kot nas je bila namenjena kaša, čisto navadna kaša brez vsake zabele. Častite sestre pa so imele svoje posebne lonce in v njih zase pripravljeno svojo posebno boljšo večerjo.

Dr. Dolšak je takoj na licu mesta napisal na tablo za celi teden jedilni list, kaj morajo dobiti uslužbenci. To je pomagalo, da je bila hrana potem zadostna in dobra.

Pa kaj smo hoteli? Draginja je rastla dan za dnem, krona je bila vedno manj vredna in treba je bilo zopet začetni zahtev za povznanjem. Zopet je prišlo na vrst pogajanje. Vodstvo zavoda me je črtilo, da so gledali za menoj za vsakim korakom in na moje postopanje, če se bom kaj prepričal proti zakonu, da bi mi lažje dali breco. Kakor na srečo njih sem imel iti na orožne vaje. Poleg tega sva se zadnji dan pred odhodom nekaj sprla s častito sestro. Odsel sem, ljuba sestra pa me je medtem zatočila zdravniku in on vodstvu. Imeli so vzrok, da mi dajo breco. Ko sem bil 14 dni v Zagrebu na orožnih vajah, sem prejel priporočeno pismo, v katerem so mi odpravili službo radi nedostojnega obnašanja napram častiti sestri. Nisem hotel takoj podpisati, še valed tega ne, ker s tem bi mi odpadla plača. Vzel sem dva dni dopusta, da se sam prepričam o pravem vzroku in šel sem k vodstvu. Tam so mi pa povedali, da me zato ne marajo več, ker imam predolg jezik, da tudi ostale uslužbence zapeljuje. Plačali so mi še naprej za dva meseca plačo, samo da sem sprejel odpoved.

Tako se pač godi tistemu, ki je navdušen za svoje in pravice drugih, če niso drugi z njim istega mišljenja.

Delavci, vem, da imate že mnogo sličnih doživljajev, kar pa se bo ponavljalo dotlej, dokler se ne bomo združili, kajti toliko časa nam tudi ni treba pričakovati boljše bodočnosti. — Ivan Janc.

West Frankfort, Ill. — Rad bi odgovoril dopisovalki iz Carone v Kansasu, ki piše, da so tudi pečlarice in ne samo pečlarji na svetu. Kritizira tudi, da je sedaj predpust, mi pa lepo molčimo in se o kolik pečlujemo, s čemur kažemo, da se očitno bojimo boljših polovic.

Svetujem pečlarici iz Carone v Kansasu, da naj se da vsaj toliko v javnost, da bomo vedeli kam adresirati. Potem bo morda tudi zanjo kmalu prišel predpust.

Pozdrav vsem čitateljem! — Naročnik Prosvete in pečlar.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Potni listi za Ameriko. Beograd, 15. januarja. Letošnji kontingent potnih listov za Ameriko je izčrpan in se do junija t. l. ne bodo izdajali potni listi. Vsi, ki bi se radi izselili, se opozarjajo, naj ne hodijo v Beograd pospeševati izdajo potnih listov, ker jim to ne bo nič koristilo.

Fantovski pretep. Dne 30. aprila je bila pri Janezu Jernejku v Stopereah ob Pohorju gostija. Iz nevoščljivosti so prišli na to gostijo tudi nepovabljeni fantje iz Makot. Bili so oboroženi s koli in začeli so biti po gostih, posebno pa po Jernejku, katerega so težko ranili. Zato so bili obtoženi in 7. jan. obsojeni, in sicer Josip Kampuš, ki je bil vodja temu pretepu, na 6 mesecev težke ječe. Henrik Korošec, Rok Korošec in France Krošelj, vsak na 3 mesece. Jozef Ferlič, ki je pri razpravi odkrito priznal krivdo, pa samo na dva meseca ječe. Prošili so, da bi sedel v Slov. Bistrici, kar se jim je dovolilo, samo Kampušu ne.

Voditelj vojvodinskih orjunašev aretiran. Državni pravdnik v Novem Sadu je dal aretirati vodi-

telja vojvodinskih orjunašev, tajnika Dobroslava Jevdjeviča, kjer je v Zložnih pred zbiralnimi kmeti govoril in jih pozval k orožju proti sedanjemu režimu, češ, da ima Orjuna danes toliko pripadnikov, da lahko z orožjem v roki javno obračuna z vlado.

V bolnici je umrl znani invalid juž. žel. in izdelovatelj harmonik. gosp. Viktor Kušar, iz Sela pri Ljubljani.

Spor zaradi hčerke. Dne 30. sept. sta se sestala v Retnah potestnik Filip Škrabar in pa delavec Anton Zore. Sicer sta se dobro poznala in sta bila prijatelj, spor pa je povzročila med njima Škrabarjeva 14-letna hčerka, katero so obtožili, da se je še premalada udala svojemu zapeljivcu. Radi tega je postal roj omenjeni sestane za oba usodnih posledic. Seveda sta se strela, pri čemer je udaril stari Škrabar Zoroa z li-trom po glavi tako, da se je razlilo žganje in mu je nato še porazil z razbito steklenico celo lice in del vratu, da ima fant precej pokvarjen obraz, ki mu bo težko kdaj popolnoma ozdravel. Škrabar se je zagovarjal s silobranom, sodišče pa je upoštevalo samo razburjenost valed družinskih razmer in je obsojilo Filipa Škrabarja na 6 tednov ječe, ter mora plačati 355 Din za zdravniško oskrbo in pa 2500 Din za bolečine. Kar pa je Zore več zahteval, je bilo zavrnjeno na civilno sodišče.

Spolne bolezni v Sarajevu. Preteklega leta je obiskalo državno ambulanco za kožne in spolne bolezni nad 50,000 bolnikov. Nad polovico teh bolnikov je bolehalo na sifilisu, ki je po mnogih krajih Bosne in Heregovine dedna naglaga in so ga že pred davnim časom v Bosno zanesli Turki.

Smrt v očaju. V belgrajskem Narodnem gledališču je bil uslužbenec kot kurjač Nikola Mačković iz Slavonije, ki je trpel pogosto na epileptičnih napadih. Ko je hotel v soboto zopet nametati premog na ogenj in je odprl peč, ga je zopet napadla bolezen in padel je v žarečo peč. Vsega ožganega so prepeljali v bolnico, kjer je dve uri nato v groznilih bolečinah umrl.

Ptujake vesti. — Razbojniške tolpe so začele vznemirjati zadnje čase prebivalstvo po vaseh Gorišnica, Gajevci, Placarovi in Formina. Prebivalstvo je v vednem strahu pred tatovi in roparji, ki se pojavljajo preobčleni in maskirani zdaj v eni zdaj v drugi vasi, ali pa v več vaseh naenkrat, in poberejo vse, kar vidijo. Orožniki iz Moškancev se pridno trudijo pri zasledovanju in ne brez uspeha. Nekaj članov teh tolp so že poslali v zapore po zasluženem plačilo. — Pri stavbeni tvrdki Matzun Jakob v Ptuj se je ponesečil delavec Domanjko Janez. S kladivom se je močno udaril po levem kolenu in moral iskati zdravniške pomoči. — Kuhar v minoritskem samostanu, Berjak Ivan, pa je padel na gladki poti tako nesrečno, da si je zlomil nogo in moral v bolnico.

Novomeško vesti. — Trgovcu Josipu Koširju je umrl edini sinček iz drugega zakona, petmesečni Drago. — Iz frančiškanske cerkve so zadnje dni izginili trije oltarni prti. Zato se bo zapiralo cerkev odselej bolj zgodaj. — Vreme je postalo zelo južno. Vkljub megli in prihuljenemu mrazu se topi sneg vidoma in na cesti ni drugega kot strašna plundra. — V Bučni vasi so čuli pri starem Božicu. Radi pomanjkanja prostora je zlezla mladina na prostorno peč, ki pa se je valed velike teže vrdla in vse je zagrnelo v peč. Sreča, da je žerjavica že potihnila. — V Stopičkih Čermošnjicah so se strela. Čez dan so imeli na Tečki vodi veselico. Stopički in težkovoški fantje so se sporekli. Kovavečev iz Čermošnje, ki dela sleer v Gorjaneh, je ves čas pravil, da bo "nocoj" še eden mrtev. Ko so se udarili, je priskočil še oženjeni Kastelic, hoteč jih pomiriti. Pa jo je skupil. Kovavečev ga je sužil z nožem v obraz in mu prerezal celo stran in brado. Ob 2. uri pomoči so ga pripeljali v bolnico Usmiljenih bratov, kjer mu vlivajo hrano po cevki. Kovavečev je romal v zapor. — Te dni je prišel iz bolnice neki drugi Čermošnjčan. Na Stefanov dan so se zbrali trije prijatni fantje in navelili so na hišo tamkajšnjega "Amerikane", grozeč, da ga ubijejo in mu poberejo dolarje. Zaleteli so se v zaklenjena hišna vrata, ki so se pod ponovnim hudim pritiskom podrli, in vsi trije so padli v hišo. Amerikane je pri tem vtretil in je zadel enega v čelo. Fant ima pa trdo bučo, v bolnici se je izliral. Njegov tovariš jih je dobil po glavi z malo sekirico in nosi še sedaj spomin. Vai pa obujajo kes v luknji.

Meteoriti.

Delavci — kraljevi blagajniki. Angleški rudarji in jeklarji delavci, ki hranijo ključ kraljeve blagajne in nadzorujejo knjige in račune kraljevih izdatkov, vsekakor niso revolucionarji. Angleški kralj tudi ni socialist, toda stvar gro stvar dol: "mirus revolucija", ki noče posekati trnja in premostiti luže, se mora tudi čemiti, opraskati si mora lina in nositi blato v žepu.

Navsezadnje je tudi taka "revolucija" zanimiva in mogoče potrebna.

"Največji za Lincolnom." "Umri je (Wilson) največji američan za Lincolnom."

Where do you get that stuff? Lincoln je malo goveril, veliko delal in dovršil svoje delo; svobodil je sužnje. Kaj pa je Wilson naredil?

Tragedija rudarja. Kdaj bo sezona tragedij pod zemljo zaključena?

Vsak čas zagrmí zdaj tu zdaj tam — in 30 je mrtvih tu, 40 tam. Žrtve zadnjih dveh tragedij so še gorke, a že se je odigrala nova tragedija v Minnesoti; 41 je mrtvih.

To je plačilo rudarja! Naj kapa premog, železo, zlato ali kar koli, povsod je enako plačilo: muk in smrt. Ogenj, plin, voda, kamen! Nad vodom v vsak rov je zapisano z ledenimi črkami: Smrt. A še so ljudje, vsega siti ljudje, ki niso bili nikdar živi pod zemljo, ki pravijo: Rudarju se dobro godi; rudar je dovolj plačan za svoje delo.

Dovolj! — Vsega site zver! Za koliko, za koliko dolarjev — za dva, pet, deset, sto — bi vi našli svoje kosti pod zemljo!

Zbiralci. Povsod so ljudje, ki zbirajo ta in ono. Nekateri zbirajo poštan znakme (tudi jaz imam to "bolezni"), drugi stare knjige in stare rokopise, tretji podpise slavnaž mož, četrti star denar in rano drugo starino, peti hrošče in metulje (dr. kutar zbira latinske čitate in kosmate besede) itd. Taka zbirke imajo včasih precejšno denarno vrednost, druge sicer ne; odvijano je od tega, koliko je zbiralec, ki zahtevajo tako reči.

Amerikanci so veliki zbiralci. Navadno zbirajo same dobre reči. Mnogi zbirajo denar, samo denar, ne star, temveč dober ameriški denar — in nikdar se ne povečajo, pa naj so že zbrali milijone in milijarde. Drugi zbirajo obleke, kruh, meso, zemljišča, oljne vrelece, premogokope in železnice; tretji zbirajo hiše. Same drage zbirke! Imamo tudi take, ki zbirajo cerkve in skofije, kole in knjižnice, gledališča in univerze. Tudi to se dobro izplača. Ne zadnje imamo skupino svetnikov, ki zbirajo javne uradnike; župane, governerje, sodnike, generale, poslanice, senatorje, kabinetne tajnike in prezidente... Zadnja zbirka je še najboljša, ker preplaša vse in kupi vse druge zbirke.

Zdi se, da vse naše zasebno in javno, politično in socialno življenje obstoji iz samih zbiralec in zbirke...

Vera v hudiča je potrebna za — divjake.

"Vera v peklenski ogenj in sešnebnega hudiča z rogovi, kopti in dolgim repom je še zmirom potrebna za ljudi plitvega razuma; k sreči tudi ljudje, ki potrebujejo to vero, tudi verujejo v peklo in hudiča." — Brisbane.

Zopet si dobro povedal, mal! Vera v peklo in hudiča je potrebna za ljudi nizkih instinktov in zelo omejenega razuma, ki so nedostopni za spoznavanje resnice. Ljudje, ki znajo kontrolirati svoje instinkte in rabiti svoje močgane, ne potrebujejo vere v peklo in hudiča — izvzemši onih, ki delajo business z vero in udobno žive na račun ljudske neumnosti.

K. T. B.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Naročnik — V Vašem dopisju smo vedeli, da nikogar ne kritizirate, toda dopis ni bil podpisan; valed tega ga nismo mogli priložiti, ker vedeti moramo, kdo dopis pošilja. — Pozdrav!

Ali vaš, kaj trpi veliko število slovenskih delavcev v Ameriki vedel splohne bolezni, ki so posledica obdevanja z vlačugami? Ali ne vaš, naroči si knjige "Zapovednici", katero dobil pri Knjižarnici S. N. P. J.

Roda Roda:

Darežljivost.

V nekem malem mestu je živel mož, ki je imel sicer lepo posestvo, pa vendar le ni mogel oskrbovati svojih potrebščin s tem, kar mu je donajala zemlja. Uvidel je, da mora začeti poleg kmetovanja še trgovino ali kako drugo delo. Ker mu razmere malega kraja niso nudile nobene pridobitne možnosti, je prodal posestvo, spravil tudi vsa ostala lastnino v denar in se preselil v neko veliko mesto.

Kakor vsak tujec, je krenil tudi on v han, si najel malo sobico in se ugodil v njej. Čez dan je hodil okrog po trgovskem delu mesta in premišljeval, česa bi se lotil. Zvečer je posedal doma v hanu ter se razgovarjal z novimi znanci pri črnih kavi o svojih načrtih.

Svetovali so mu to in ono, toda nobeno podjetje mu ni hotelo ugajati. Eno mu je bilo prenaporno, za drugo je imel premalo denarja — vaa skupaj pa so se mu zdeli negotova in premalo dobičkanosa.

Nekoga dne, ko je spet tako pohajkoval po ulicah, je prišel mimo mošeje in videl, da črna množica ljudstva posluša hodževo pridigo.

Ej, si je mislil možak, hodža mora pripovedovati nekaj posebno lepega, ko ga poslušajo toliko ljudi. Tako si je mislil in šel noter. Hodža je govoril: "Darujte siromakom! Kar daste siromakom, vam bo Alah vse desetere povrnil."

Ko mož to sliši, takoj sklene da se hoče oprizeti te kupčije. Alah je dolžnik, ki lahko plača, se misli — kupčija je dobra in zanesljiva tudi, ko pridiguje hodža vendar iz korana.

Šel je iz mošeje v svoj han in začel obdarjati siromake. Daroval je danes, daroval jutri. Gospodar se je trudil, da bi ga odvrnil od tega, toda on ga ni poslušal in je razdelil vse svojo imetje, dokler ni ostal sam praznik rok.

Medtem so prišli novi gostje. Gospodar je izjavil, da rabi sobo; tudi tisto, kjer je doslej stanoval dobitnik.

"Prosim te, kam pa naj se preselim, če me preženče?" je vprašal gospodarja.

Nad možem, ki je vse svoje premoženje dal siromakom, se gospodar ni hotel pregrešiti in je torej dejal: "Nekaj časa se vedno lahko prenočuješ pri meni v kavarni."

S tem je bil tujec zadovoljen. Nastanil se je v nekem kotu kavarne ter ostal tam šest mesecev.

Tedaj spet pravi gospodar: "Čuješ, brate, zdaj bo v mestu semenj in tu na tvojem mestu bo moral spati neki trgovec. Saj je bilo že itak pretirno zate. Veš kaj? Na dvorišču imam velik kurnik, ki je zdaj prazen. Noči so tople — in čisto več ti bo tam."

"Eh — dobro je tako in hvale ti," odvrne siromašni dobitnik in prebiva leto in dan v kurniku.

Pripeti se pa, da kupi gospodar par kokoši ter mora — rad ali nerad — preganiti gosta.

"Človek," pravi, "kurnik rabim."

"Dobro. Kje naj pa sedaj spin?"

"Kaj jaz vem? — Dvornica je tako prostorna, da je poleg drv in premoga še vedno dovolj kraja zate. Ako hočeš . . ."

"Seveda hočem. V tvojem kurniku menda vendar ni bilo dosti boljše."

Tako si je tedaj v dvornici priredil svoj dom in dve leti tam prenašal svoje življenje kot težko breme.

Nekoga jutra spet izleze iz te svoje kolibe, črn ko zamorec. Sede na kamen premišljeuje svoje doživljanje in igraje bruska po pesku s palico . . . Tu — moj Bog, kaj je to? Kaj se je tako čudovito zalelektoš?

Dvigne in spozna dragulj: Tedaj naglo koplje dalje in kmalu odkopalje zabojček, ki je že razpadal, pa je bil poln najdražjih dragotin.

Hitro pobere dragulje, jih očisti ter leti z njimi v trgovski del, kjer mu zlatarji izplačajo velikanke zneske.

Nato se vrne naravnost v han, se zapre v dvornico in presteje svoj denar: bilo ga je desetkrat toliko, kolikor ga je bil razdelil — niti pare več, ne manj.

Veselega srca je plačal prijazenemu gospodarju račun, je zavil preostali znesek v pas in krenil proti mošeji.

Baš je bila spet zbrana črna množica ljudstva krog hodže. Mož se prerije v ospredje in hoče slišati, kaj pridiguje hodža.

"Darujte siromakom," je govoril hodža. "Kar daste siromakom, vam bo Alah desetere povrnil."

"Ljudje," vzklikne možakar, vmes, "kar vam pravi ta modri svečenik, je čista resnica — jaz sem sam izkusil. Alah vse desetere povrne. Vendar je pri tem nekaj malih pogojev! Treba je dan po leta spati v kavarni, leto in dan v kurniku in dve leti v dvornici. Če tedaj hočete napraviti kupčijo — za moj del lahko. Kar se mene tiče, sem je sit do ušes in gotovo ne dam siromakom niti grošiča več."

Ivan Albreht.

Preiskave glade zraka v rudnikih.

(Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.)

Federalni rudniški urad vodi že nekoliko let preiskave v kovinskih rudnikih širom Združenih držav v svrhu, da ugotovi, dali je v teh rudnikih zadosti ventilacije za rudarje. Iz dosedanjih preiskav se je dognalo, da petdeset odstotkov delovnih prostorov nima dovolj ali sploh nikake zračne cirkulacije. Te preiskave sta vodila po en zdravnik federalnega zdravstvenega urada in po en inženir rudarskega urada. Proučevanja so se vršila večinoma globoko doli v jamah, kjer ljudje delajo.

V mnogih okrajih našlo se je, da mnogi rudarji bolehalo na rudarski jetiki, kar proizvročuje mnogo onesposobljenosti in veliko smrti. V drugih okrajih je komisija našla, da mnogi ljudi boluje in umira valed pljučnice in vnetja sapnika. V nekaterih okrajih je mnogu bolehanja in onesposobljenosti valed zastrupljenja po svinecu. Nekateri rudniki imajo velike težave valed boleznimi in celo zaženja rudarjev, ki so vdihali plin po eksplozijah. V nekaterih rudnikih so nastopile boleznimi in smrt valed visoke temperature in preveličnega zraka. Skoraj v vsakem slučaju se je našlo, da bi se vse te nezdoge in težkove dale odpraviti poton napejave sveže zračne struge, ki naj se dovodi na mesto, kjer rudar dela, bodisi direktno ali poton prožnih cevi.

Rudarska jetika in vnetje sapnika vničujejo v nekaterih kovinskih rudnikih okrajih Združenih držav veliko število podzemeljskih delavcev in proizvročujejo mnogo bede in težav njihovim žrtvam in družinam tudi tedaj, ako smrt ne nastopi. Te boleznimi proizvročujejo ogromno gospodarsko zbugo toliko prizadetim osobam, kolikor organizacijam, za katere delajo.

Ker je dokazano, da te boleznimi nastajajo valed vdihanja nevarno drobnih prašnih drobtin, popolnoma logičen lek bi bil, da se prepreči svobodno ustvarjanje in gibanje tega kovinskega prahu. Ali to ni vedno izvedljivo. Sedaj so prišli do zaključka, da najboljša rešitev tega problema obstoja v tem, da se dovodi zračna struga tudi v najbolj skrite kotičke rudnika in da se na ta način prepreči ustvarjanje prahu oziroma, kolikor se ustvarja, se razprši. V to svrhu, zlasti v takozvanih "slabih prostorih", kjer so zračne razmere najslabše, je raba prožnih cevi za dotok zraka jako primerna. Te cevi se sedaj rabijo v velikem obsegu. Dočim zastrupljenosti valed svineca ne izvira naravnost iz prahu, vendarle drobni prah, visoka temperatura in pokvarjen zrak doprinašajo k temu zastrupljenju. Raditega tudi v tem slučaju dotok zraku poton cevi utegne vsaj deloma odstraniti nevarnost.

IČE SE

ženska v starosti 35 do 45 let v svrhu ženitve, samska ali tudi v ne več kot dvema otrokoma. Jaz sem vdovec brez otrok, star 55 let, imam dobro in nezadolženo kmetijo. Denar je postranska stvar. Prednost ima ženska, ki rada živi na deželi. Naslovite na: Martin Matek, Box 53, Harviell, Mo. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi sbrko sodov, steklenice in raznih loncov, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vsa kraja. Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne železine dame primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Rusko-angleški gospodarski odnošaji.

Za gospodarstvo Velike Britanije je trajno nemogoče, da bi bilo popolnoma ločeno od gospodarstva telesa Rusije. Zato se računata s tem, da se bo v najbližjem času zopet upostavilo popolno odnošaje z Rusijo in ker je po odstranitvi konservativne Baldwinove vlade sledilo tudi politično priznanje sovjetske vlade.

Med prvoboritelji za medsebojne urejene gospodarske odnošaje delajo uspešno združne organizacije obeh dežel. Obstojajo že živ odnošaji posebno med "Centrosouzom" — veliko vsrusko združno zvezo in glavno angleško združno zvezo.

Sovjetska Rusija je dosegla s pomočjo "Centrosouza" eminentno zmago na gospodarski fronti: Z angleškim kapitalom se je ustanovila angleško-ruska družba za izvoz žita. To mešanico-nacionalno družbo je smatrati za predhodnico tega, kar bo obstojalo v večjem obsegu po upostavitvi politične zveze med Veliko Britanijo in Rusijo. Sedaj si bo končno Rusija lahko nabavila potrebne kredite za praviljnjne projekte za elektrifikacijo in ekonomiziranje svojega narodnega gospodarstva.

Ustanovitev te družbe je smatrati tudi za prvi velik uspeh internacionalne združne zamenjave blaga.

"Centrosouz" je najaktivnejši pionir za uspešno izdelovanje ruskega zunanje-trgovskega monopola, pri katerem so udeleženi poleg države in velikih trustov vse različne zadruge. "Centrosouz", ki ima že sedaj svoje velike podružnice v Angliji, Švedski, Češki, Turčiji, Letaki, Estonki, Sev. Ameriki, Perziji, Kitajski in dr., pokazuje že danes aktivno trgovsko bilanco v višini 1 milijon funtov šterlingov.

Brezdovmno so ruske zadruge z ustanovitvijo družbe za izvoz žita napravile z angleškimi za-

drugami odločilni korak na poti po kateri si bo SSSR osvojila svetovni trg.

PISMA NA POŠTI

v Chicagu imajo: Tomaž Gestič, št. 950, Marija Preak, št. 1038, Tončka Pogačnik, št. 1038, Ivan Subat, št. 1082 in Stjepan Vrnar, št. 1097. Pisma dobitne glavni pošti v veži z Adamsom. Poleg tekoče številke povelja kraj, odkoder pismo prihaja.

SMESNICE

Turist (v starem gradu): Ali si lahko ogledam danes starino? — Sluga: To je pa za danes ključeno, ker so se milostljivi peljali v mesto.

Gost: Gospod natak, ropnik krožniku je umazan! — Natak: Oprostite, gospod, to ni umazanija sem položil le jaz svoj prst.

Močenje poste-lje, je le slaba navada.

Vi se lahko odpravite vseh navad. In kaj ne, tudi tisto, kar drave in groze. Naročite si INUIDN. In danes, v kratkem času odpri to grodo navade in se boste kot otroke lepiti radi tega. Dovolj je polno zdravljenje otrok pod deset let starih na \$4.00, za več deset letine in za odrasle na \$8.00. Nam pošljite po spisu naš denarnje Laxal Co., Box 961, Dept. 199 Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa. (Adv.)

KNJIGE

KNJIZEVNE MATICE S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvrtnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih korisnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo. Podučna knjiga, ki tolači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi naročeni skupaj, dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je poslali denar, sprejema

KNJIZEVNA MATICA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

GOSPA SILVIJA.

Spisal IVO SORLI.

(Dalje.)

— Nesrečnega? Kaka beseda je to za človeka njegove vrste? On menda sploh nima talenta, da bi se čutil nesrečnega. Niti nezadovoljnega ne. On vzame življenje kakor je, in skoro tudi svet, kakor je. Čelo vas, gospa, vzame kakor stel se je naenkrat veselo zasmeljal.

— No in kaj pravi o tem? se je čez nekoliko časa posilila v nasmech.

— O, o tem pa ničesar ne pravi. In lahko mi verjamete, da ga tudi izpraševal ne bom. Pa bi bilo tudi čisto nepotrebno.

— Nepotrebno, ko — —? No, prosim!

— Nepotrebno, ko si lahko sam mislim.

— Tako? je zategnila. Vi hočete menda reči, da moj mož ni zadovoljen z menoj?

— Oho! Kaj nisem ravno rekel, da je z vsem zadovoljen? Da bi bil z vami zadovoljen celo, ako bi bili . . . ako bi ne bili to, kar ste. Toda, prijateljica, zašla sva na temo, ki je v svojem življenju še nisem razpravljala z damami: pogovor o njihovih močeh. Do tu in ne dalje, naj zakličem s samim Napoleonom!

Slovesno se je vzel in zataknil desnico pod prvi gumb telovnika.

— Taki ste, da. Najprej človeka razžali, potem se hoče izviti s svojim . . . svojim Napoleonom! To je banalno, gospod komisar! je rekla nekoliko nevoljna.

— Razžalil? S čim da sem vas razžalil?

— No, lep poklon . . . to se pravi lep občutek, imeti moža, ki bi bil zadovoljen po vašem mnenju celo s kravjo dečko. Pa kaj res mislite, da so to pokloni?

— Hm. Ako bi bil hotel s tem napraviti poklon, bi bil res bolj namenjen njemu nego vam. Vse skupaj pa je le teorija, ko o opravičeni nezadovoljnosti seveda ne more biti govora. Toda dovolite, gospa: ali polagate vi v resnici kako prav posebno važnost na to, da naj bi bil vaš mož posebno zadovoljen z vami? Menim: ali vidite v tem naravnost svoj življenjski poklic? je vprašal z nedolžnim nasmechom.

— Vi ste pa res impertinentni! Kako morete dvomiti o tem? Jaz sem celo v prvem redu soproga . . . To se pravi: v prvi vrsti sem seveda mati! Toda potem —

— Prav! V prvi vrsti mati. V drugi soproga. V tretji? Dama pač, ne?

— No, recimo, kaj je tu slabega?

— Nič. Toda, nekdo mi je pripovedoval znanee, ki je živel dolgo časa na Japonskem. zakaj se je tako skrbno ogibal slavnih geš. Šele od njega sem namreč izvedel, da so tudi med temi ljubimi stvaricami zelo razširjene — saj dovolite? — neke vrste boleznimi . . . "I razumem", sem mu bil rekel, "prvi ste bili oženjeni, drugi ste se ball teh boleznimi — —". "Ne, prvi sem se bal teh boleznimi in drugi sem bil oženjen", mi je mož resno popravil. Vidite, tako naštevjanje, kaj je človek prvič, kaj drugič, kaj tretjič, je vedno nekoliko problematična stvar . . . Vsekakor pa bo res, da ste vi, gospa, na primer najprej mati.

— Potem dama, kaj ne, hočete reči? In šele prav na koncu morda tudi malo soproga? Ali sem po vašem to sploh?

— Saj pravim, da od matere dalje niker ne naštevajva. To je: ne postavljajva drugega za drugim. Dama ste, o tem ni dvoma, kakor ni dvoma, da to tudi hočete biti. In tako ste dama — kako bi to povedal? dama je za vse drugo nekaj okvir . . . Drageocen in navadno tudi drag okvir . . .

recimo: okvir za sliko samo. Še mogoče ravno dva otročička noter, fantka in punčico, lepa in dobra — to da sliki sami prvo življenje in okviru prvo vrednost. Soproga, bolj trda, tudi bolj postranska, a vsekakor figurativna figura in zato potrebna. Ali to je zdaj še filisterizem. Vse podobne od zunaj vmes: čim bolj sijajnih kavalirjev, prijateljev, občudovavcev in . . . in seveda tudi nekaj zavistnih prijateljic . . . Vidite: aneh' io son pittore!

— Pittore? Mazaš ste in še ciničen zraven. Pa pride že še ura maščevanja! je zapretila z nekoliko prisljieno šegavostjo.

— Ko pridem sam v okvir! Na sredi za mizo na častni prostor! V nočni halji z vrvicami čez pas, čepico na glavi, mogoče celo pipo v ustih, dobrohotnim smehljajem na ustnicah, pokojem v obeh? Jaz, ki sem sam naslikal to sliko, naj postane nje najbolj tragični del — to bi seveda bila "ura maščevanja!"

Toda videl je, da je njej manj in manj do šale. In naenkrat je skoro strastno vzkliknila: — Ne, delate mi prav gotovo krivico, če o meni tako mislite! Naj sem bila še taka dama, ko sem si vedno prizadevala, da bi svojega moža osrečila!

— Verjamem! je prikimal tudi on resno. Ali, ako že tako o tem razpravljava, potem mi dovolite, da povem o tem vse svoje misli, tem bolj ko — kakor sem že rekel — branim svojo teorijo. In vidite: kakor mi sicer niti na kraj pameti ne pride, dvomiti o tem, da ste svojega soproga res hoteli osrečiti, ste bili vedno vendarle tudi v onem posebnem pomenu dama . . . V onem posebnem pomenu namreč, da prava dama, vsaj kar se njene naga moža tiče, in vsaj praktično ne bo nikdar priznala, da lahko vsakdo postane srečen — po svoji fasoni, recimo vsaj: tudi po svoji fasoni . . .

— To mi je nekoliko previsoko . . . In ako dovolite, bi vam rekla, da mi je bila vaša družba vedno tako ljuba tudi zato, ker ste se znali izražati brez takih . . . koturnov.

— Tako? se bom poboljšal! Vzemiva praktično primere: vi bi hoteli nocoj v gledišče, vaš mož tudi. Tu je stvar lahka: gresta in oba sta zadovoljna. Drugi slučaj: vam se ne ljubi, a on bi rad šel; no, ker imate le to željo, da ga osrečite, se premagate in greste tudi vi; v tem slučaju je pravzaprav samo on zadovoljen; lahko se pa dogodi, da postanete tudi vi zadovoljni, ko vidite, kako je on zadovoljen. Tretji slučaj: on ne mara, toda vi marate, pa gresta vaseeno; tu ste samo vi zadovoljni: toda, no, vi ste prepričani, da je njemu potrebno nekoliko "raztresenja". In naj se še tako kislno drži, vam se zdi, da ste ga v pravem pomenu le "osrečili". No, osrečiti se seveda pravi koga drugega napraviti srečnega, pa makar, da žrtvujemo sebe same, svoje želje in nagnenja; tako osrečevanje pa je lastno, po normi bi rekel, samo moškemu in od žensk samo oni pohlevni, "nesebnimi" vrsti — ženske, ki nosijo v višjih slojih ime "dama", v nižjih neko drugo ime, osrečujejo tako, kakor sem navedel v onem svojem tretjem slučaju . . .

— In tako torej tudi jaz osrečujem svoje-ga moža?

— Celu tipično! se je zasmeljal. On je hotel ostati sodnik, pa je moral v odvetniško pisarno za koncipijenta; on je imel vsega študiranja dovolj, pa je moral napraviti doktorat; on bi bil hotel sam določati, kdaj pusti stranke k sodni, pa se mora zdaj jeziti na "procesije" in na sobnika Mrharja, ki razpisuje razprave v ponedeljek ob osmih zutraj, ko ima on svojega "podedovanega mačka", tudi ako gre v nedeljo zvečer ob devetih v posteljo. In tako dalje. Skratka: slika se je morala prilagoditi okviru in ne narobe!

(Dalje prihodjajo.)